

พร้อมแบบฝึกหัดปรนัยและอัตนัย

เศรษฐกิจดิจิทัล (DIGITAL ECONOMY)

เหมาะสำหรับนักเรียน นักศึกษาทุกระดับชั้น และผู้ที่สนใจ

Written and Prepared By
Watcharee Tricharoenkullpak, Ph.D.
ดร.วัชรีย์ ไตรเจริญกุลภักดิ์ (ดร.พน)

เศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy)

Copyright by Watcharee©2025. All Rights Reserved.

คำนำ

เศรษฐกิจโลกในศตวรรษที่ 21 กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจากแรงขับเคลื่อนของเทคโนโลยีดิจิทัล การพัฒนาอินเทอร์เน็ต เครือข่ายสังคมออนไลน์ ปัญญาประดิษฐ์ บิ๊กดาต้า คลาวด์คอมพิวติ้ง ไปจนถึงบล็อกเชนและสกุลเงินดิจิทัล ได้พลิกโฉมวิถีการดำเนินชีวิต การประกอบธุรกิจ และการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ

หนังสือเรื่อง เศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) เล่มนี้ ถูกจัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้อ่าน โดยเฉพาะนักศึกษาในสาขาเศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจ และเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้เข้าใจโครงสร้าง แนวคิด และพลวัตของเศรษฐกิจดิจิทัลอย่างเป็นระบบ

ผู้เขียนได้รวบรวมเนื้อหาครอบคลุมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ตั้งแต่แนวคิดพื้นฐาน พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เทคโนโลยีหลักที่เกี่ยวข้อง รูปแบบธุรกิจดิจิทัล ตลอดจนผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และนโยบายสาธารณะ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถ เชื่อมโยงความรู้กับสภาพการณ์จริง และนำไปใช้ในการเรียน การทำงาน หรือการวิจัยได้อย่างเหมาะสม

ดร.วัชรวิ ไตรเจริญกุลภักดิ์ (ดร.ฝน)

สารบัญ

	หน้า
บทนำ	8
เหตุใดเศรษฐกิจดิจิทัลจึงมีความสำคัญ	9
ความแตกต่างระหว่างเศรษฐกิจดิจิทัลกับเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ดั้งเดิม	10
พลังขับเคลื่อน (Drivers) ที่ทำให้เศรษฐกิจดิจิทัลเติบโต	10
โอกาสและความท้าทายที่เกิดขึ้น	11
บทที่ 1 แนวคิดและพัฒนาการของเศรษฐกิจดิจิทัล	13
ความหมายและขอบเขตของเศรษฐกิจดิจิทัล	13
ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล	15
ความแตกต่างระหว่างเศรษฐกิจดิจิทัลกับเศรษฐกิจอุตสาหกรรม	16
กรอบแนวคิดสำคัญ	17
ปัจจัยขับเคลื่อน	17
บทที่ 2 เทคโนโลยีหลักในเศรษฐกิจดิจิทัล	24
อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและเครือข่าย 5G/6G	24
Cloud Computing และ Big Data Analytics	25
ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และ Machine Learning	25
Blockchain และสินทรัพย์ดิจิทัล	26

สารบัญ

	หน้า
Internet of Things (IoT) และ Smart Devices	27
เทคโนโลยีเสมือนจริง (AR/VR) และ Metaverse	27
บทที่ 3 รูปแบบธุรกิจในเศรษฐกิจดิจิทัล	33
อีคอมเมิร์ซ (E-Commerce) และ M-Commerce	34
เศรษฐกิจแพลตฟอร์ม (Platform Economy)	35
เศรษฐกิจแบ่งปัน (Sharing Economy)	35
ฟินเทค (FinTech) และระบบการเงินดิจิทัล	36
การโฆษณาและสื่อดิจิทัล (Digital Marketing & Media)	36
Startup และนวัตกรรมธุรกิจดิจิทัล	37
บทที่ 4 ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม	43
การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างแรงงานและการจ้างงาน	44
การปรับตัวของธุรกิจ SMEs และองค์กรขนาดใหญ่	45
ผลกระทบต่อเศรษฐกิจมหภาคและ GDP	45
ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (Digital Divide)	46
ประเด็นด้านสิทธิส่วนบุคคล ความปลอดภัย และจริยธรรม	47
บทที่ 5 เศรษฐกิจดิจิทัลในบริบทโลกและภูมิภาค	53
แนวโน้มเศรษฐกิจดิจิทัลโลก	54

สารบัญ

หน้า

บทเรียนจากประเทศพัฒนาแล้ว	55
โอกาสและความท้าทายของอาเซียน	57
สถานการณ์และศักยภาพของประเทศไทย	58
บทที่ 6 นโยบายและการกำกับดูแลเศรษฐกิจดิจิทัล	64
บทบาทของรัฐบาลในการส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล	65
กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลดิจิทัล	66
นโยบายด้านการศึกษาและพัฒนาทักษะดิจิทัล	67
การสร้างนวัตกรรมและระบบนิเวศ (Ecosystem)	68
มาตรการความมั่นคงไซเบอร์และการคุ้มครองผู้บริโภค	69
บทที่ 7 แนวโน้มอนาคตและการเตรียมความพร้อม	75
การขับเคลื่อนสู่สังคมดิจิทัลเต็มรูปแบบ	75
การเกิดขึ้นของเศรษฐกิจเมตาเวิร์สและ Web 3.0	77
การเชื่อมโยงระหว่างเศรษฐกิจดิจิทัลกับเศรษฐกิจสีเขียว	78
การปรับตัวของบุคคลและองค์กรเพื่อความยั่งยืน	79
สรุปและข้อเสนอแนะสำหรับอนาคต	80
สรุปท้ายเล่ม	86
การทบทวนแนวคิดหลักทั้งหมด	86

สารบัญ

	หน้า
ข้อคิดสำหรับการนำความรู้ไปใช้จริง	88
ทิศทางการวิจัยและพัฒนาต่อไป	89
แบบฝึกหัดท้ายเล่ม	91
บรรณานุกรม	111
ภาคผนวก	112

บทนำ

เศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) คือปรากฏการณ์ใหม่ที่เปลี่ยนโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างกว้างขวาง เทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้าไปมีบทบาทในทุกกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นการผลิต การบริโภค การกระจายสินค้า การให้บริการ การศึกษา การเงิน หรือแม้แต่การดำเนินชีวิตประจำวัน

ความเปลี่ยนแปลงนี้มีได้เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน หากแต่เป็นผลของกระบวนการพัฒนาทางเทคโนโลยีที่ต่อเนื่องตั้งแต่การถือกำเนิดของอินเทอร์เน็ต การแพร่หลายของสมาร์ทโฟน การพัฒนาซอฟต์แวร์ประมวลผลข้อมูล จนถึงการเกิดขึ้นของนวัตกรรมอย่างปัญญาประดิษฐ์และบล็อกเชน

เศรษฐกิจดิจิทัลจึงมีไม่เพียงแค่ “รูปแบบใหม่ของการค้า” แต่คือ “โครงสร้างเศรษฐกิจใหม่” ที่เชื่อมโยงผู้คนทั่วโลกเข้าด้วยกันผ่านเครือข่ายข้อมูล ทำให้ระยะทางและเวลาไม่ใช่ข้อจำกัดอีกต่อไป ผลที่ตามมาคือ การสร้างคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจที่แตกต่างไปจากยุคอุตสาหกรรมดั้งเดิม ทั้งในด้านความเร็ว ความยืดหยุ่น และการเข้าถึงทรัพยากร

เหตุใดเศรษฐกิจดิจิทัลจึงมีความสำคัญ

1. เป็นแรงขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจยุคใหม่

ข้อมูลดิจิทัลถือเป็น “น้ำมันใหม่ (new oil)” ที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มอย่างมหาศาล ประเทศที่พัฒนาโครงสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลได้เข้มแข็งจะมีความสามารถในการแข่งขันสูงกว่า

2. เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินธุรกิจ

เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยลดต้นทุนด้านเวลา แรงงาน และการจัดการ ทำให้ธุรกิจสามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. ส่งเสริมการเข้าถึงโอกาสของประชาชน

บุคคลทั่วไปสามารถใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อสร้างรายได้ เช่น การขายสินค้าออนไลน์ การทำงานแบบฟรีแลนซ์ หรือการเรียนรู้ออนไลน์

4. สร้างนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงรูปแบบชีวิต

นวัตกรรมดิจิทัลทำให้เกิดบริการใหม่ เช่น การชำระเงินผ่านมือถือ การแพทย์ทางไกล (telemedicine) และการเรียนออนไลน์ (e-learning)

ความแตกต่างระหว่างเศรษฐกิจดิจิทัลกับเศรษฐกิจอุตสาหกรรมดั้งเดิม

ประเด็น	เศรษฐกิจอุตสาหกรรมดั้งเดิม	เศรษฐกิจดิจิทัล
ทรัพยากรหลัก	แรงงาน ที่ดิน พุน	ข้อมูล ความรู้ นวัตกรรม
รูปแบบธุรกิจ	การผลิตสินค้าในโรงงาน การค้าขายแบบกายภาพ	แพลตฟอร์มออนไลน์ การค้าดิจิทัล บริการ เสมือนจริง
การกระจาย สินค้า/บริการ	ผ่านร้านค้าและเครือข่ายโลจิสติกส์	ผ่านอินเทอร์เน็ต การส่งตรงถึงผู้บริโภค (direct-to-consumer)
ข้อจำกัด	จำกัดด้วยเวลาและสถานที่	ไร้พรมแดน เชื่อมโยงทั่วโลก
การสร้างมูลค่า	เน้นการผลิตจำนวนมากเพื่อ ลดต้นทุน	เน้นนวัตกรรม การปรับแต่งตามผู้ใช้ (personalization)

พลังขับเคลื่อน (Drivers) ที่ทำให้เศรษฐกิจดิจิทัลเติบโต

1. การพัฒนาของอินเทอร์เน็ตและโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล
เครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง รวมถึง 5G และกำลังเข้าสู่ 6G ทำให้การสื่อสารข้อมูลมีความเร็วและเสถียรมากขึ้น
2. การแพร่หลายของอุปกรณ์สมาร์ต
สมาร์ทโฟนและอุปกรณ์ IoT ช่วยให้ผู้คนสามารถเชื่อมต่อระบบเศรษฐกิจดิจิทัลได้ทุกที่ทุกเวลา
3. Big Data และการวิเคราะห์ข้อมูล
ข้อมูลจำนวนมากมหาศาลถูกนำมาใช้ในการตัดสินใจและการสร้างมูลค่าใหม่ในเชิงธุรกิจและนโยบาย

4. ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และระบบอัตโนมัติ

AI ช่วยเพิ่มความสามารถในการคาดการณ์ วิเคราะห์ และสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ

5. การสนับสนุนนโยบายจากรัฐ

รัฐบาลหลายประเทศออกนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัล เช่น Thailand 4.0 หรือ Digital India ที่ช่วยสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการเติบโต

โอกาสและความท้าทายที่เกิดขึ้น

ระดับบุคคล

- โอกาส: การเข้าถึงงานใหม่ๆ เช่น อาชีพออนไลน์ ฟรีแลนซ์ ครีเอเตอร์ดิจิทัล
- ความท้าทาย: ความเหลื่อมล้ำด้านทักษะดิจิทัล คนที่ไม่ปรับตัวอาจตกขอบทางเศรษฐกิจ

ระดับองค์กร

- โอกาส: การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อลดต้นทุนและสร้างตลาดใหม่
- ความท้าทาย: ความเสี่ยงจากความปลอดภัยไซเบอร์ การแข่งขันสูง และความจำเป็นในการลงทุนปรับโครงสร้างองค์กร

ระดับประเทศ

- โอกาส: การสร้างเศรษฐกิจใหม่ เพิ่ม GDP และขยายตลาดโลก
- ความท้าทาย: การออกกฎหมายกำกับดูแลที่สมดุล ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล และการรักษาความมั่นคงของข้อมูล